

**Get it right, make it safe!
Učini ispravno, učini sigurnim!
Svjetski dan sigurnosti pacijenata, 17. rujna**

SVJETSKI DAN SIGURNOSTI PACIJENATA/ 17. RUJNA 2024.

TEMA: "UČINKOVITA DIJAGNOSTIKA ZA SIGURNOST PACIJENATA"

SLOGAN: "UČINI ISPRAVNO, UČINI SIGURNIM!"

Autor: Martina Osredečki Mihoci, mag. med. techn., Odjel za osiguranje i unapređenje kvalitete zdravstvene zaštite/KBC Zagreb

Svjetski dan sigurnosti pacijenata prilika je za podizanje javne svijesti i poticanje suradnje između pacijenata, zdravstvenih radnika, politika i voditelja zdravstvene skrbi kako bi se poboljšala sigurnost pacijenata. Svjetska zdravstvena organizacija stavila je naglasak na ovu temu i jasno definirala važne pojmove. Temeljno načelo svake zdravstvene usluge je „**Prvo, ne naškoditi**“ jer nitko ne bi trebao biti oštećen prilikom pružanja zdravstvene zaštite.

Sigurnost pacijenata definira se kao odsustvo štete i smanjenje rizika za nastanak štete kod pacijenata, a u kontekstu zdravstvenog sustava predstavlja okvir organiziranih aktivnosti koje stvaraju kulture, procese, postupke, obrasce ponašanja, tehnologije i okruženje u zdravstvenoj skrbi koji dosljedno i održivo smanjuju rizike i pojavu štete koja se može izbjeći te čine pogrešku manje vjerojatnom ili smanjuju njezin utjecaj ako se dogodi.

Štetni i neželjeni događaji koji mogu rezultirati ozljedama pacijenata, a koje je moguće izbjeći su: pogreške u primjeni lijekova, nesigurni kirurški zahvati, infekcije povezane sa zdravstvenom skrbi, pogreške kod postavljanja dijagnoze, padovi pacijenata, dekubitusi, pogrešna identifikacija pacijenata, nesigurna primjena krvi i krvnih pripravaka i venska tromboembolija. Ovi događaji mogu imati utjecaj na pacijenta i njegovu obitelj, na zdravstvenu ustanovu i zdravstvene radnike te na nacionalni zdravstveni sustav i civilno društvo. Mogu rezultirati produljenom hospitalizacijom pacijenta, nastankom dugotrajne nesposobnosti ili invalidnosti, utjecati na mentalno zdravlje pacijenta i kvalitetu njegova života te dodatno financijski opteretiti sve dionike u procesu liječenja. Također mogu značajno smanjiti rezultate kliničkih ishoda, a u najgorem slučaju dovesti i do smrti pacijenta.

Štetni i neželjeni događaji u zdravstvenoj skrbi su sveprisutni, problematični i mogu se dogoditi u svim okruženjima i na svim razinama zdravstvene zaštite. Postoje višestruki i međusobno povezani čimbenici koji mogu dovesti do štete za pacijenta, a više od jednog obično je uključeno u svaki pojedinačni incident u vezi sa sigurnošću pacijenta.

Siguran zdravstveni sustav je onaj koji prihvaća sve potrebne mjere za izbjegavanje i smanjenje štete kroz organizirane aktivnosti i sustavni pristup ovom području. Ulaganje u sigurnost pacijenata pozitivno utječe na zdravstvene ishode, smanjuje troškove povezane s oštećenjem kod pacijenata, poboljšava učinkovitost sustava i pomaže u stvaranju i održavanju povjerenja zajednice u sustave zdravstvene skrbi.

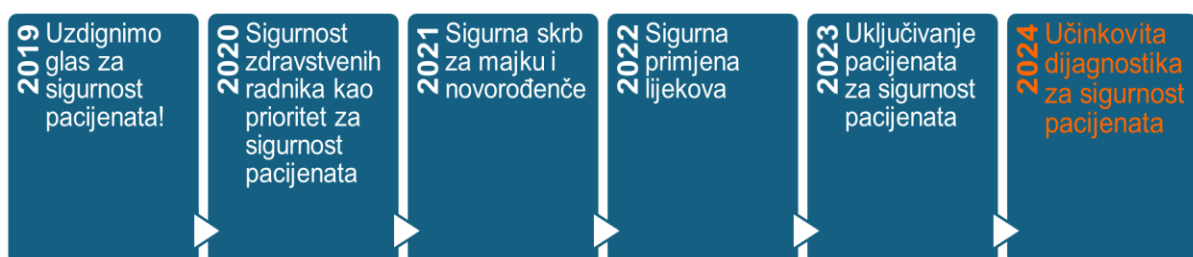
Prepoznajući golem teret štetnih i neželjenih događaja kod pacijenata u zdravstvenoj skrbi, **72. Svjetska zdravstvena skupština**, u svibnju 2019., usvojila je rezoluciju o „**Globalnoj akciji za sigurnost pacijenata**“, kojom je podržana uspostava **Svjetskog dana sigurnosti pacijenata**, koji se od tada svake godine obilježava 17. rujna. Rezolucijom su pozvane države članice da prepoznaju sigurnost pacijenata kao ključni prioritet u politikama i programima zdravstvenog sektora te da se naglasi sigurnost pacijenata kao ključni strateški prioritet u radu s pacijentima.

U veljači 2020. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) pokrenula je i inicijativu „**Desetljeće sigurnosti pacijenata 2020.-2030.**“

Svjetski dan sigurnosti pacijenata 2019 – 2024.

Od 2019. Svjetski dan sigurnosti pacijenata obilježava se u cijelom svijetu svake godine 17. rujna, pozivajući na globalnu solidarnost i zajedničko djelovanje svih zemalja i međunarodnih partnera kako bi se poboljšala sigurnost pacijenata. Globalna kampanja svake godine ima novu temu. Ove godine to je „**Učinkovita dijagnostika za sigurnost pacijenata**“ sa sloganom „**Učini ispravno, učini sigurnim!**“, naglašavajući ključnu važnost ispravne i pravovremene dijagnoze u osiguravanju sigurnosti pacijenata i poboljšanju zdravstvenih ishoda.

Dijagnoza je identifikacija zdravstvenog problema pacijenta i ključ je za definiranje potrebne njege i liječenja. Dijagnostička pogreška je neuspostavljanje ispravnog i pravodobnog objašnjenja zdravstvenog problema pacijenta, što može uključivati zakašnjele, netočne ili propuštene dijagnoze, ili propust da se to objašnjenje priopći pacijentu. Ciljevi kampanje su podići globalnu svijest o pogreškama u dijagnostici koje pridonose šteti pacijentu i naglasiti ključnu ulogu točne, pravovremene i sigurne dijagnoze u poboljšanju sigurnosti pacijenata. Svjetska zdravstvena organizacija je u sklopu ove kampanje izdala neke praktične savijete za pacijente, voditelje liječenja i management zdravstvene

ustanove, osobe koji proizvode i rade s medicinskim uređajima te zdravstvenim radnicima koji su u direktnoj kliničkoj skrbi.

Navedeno je dostupno na linku: <https://www.who.int/campaigns/world-patient-safety-day/world-patient-safety-day-2024>

ZDRAVLJE I SIGURNOST NA RADU U ZDRAVSTVU – TEMELJ ZA POBOLJŠANJE KVALITETE RADA I SIGURNOSTI PACIJENATA/SEKUNDARNE ŽRTVE U ZDRAVSTVU – INTERVENCIJE PODRŠKE

Autor: prof. dr. sc. Bojana Knežević, dr. med., Odjel za osiguranje i unapređenje kvalitete zdravstvene zaštite/KBC Zagreb

Kada se govori o sigurnosti pacijenata u zdravstvenim ustanovama bitno je definirati radne procese i situacije u liječenju koje mogu dovesti u pitanje sigurnost pacijenata.

Kako svako liječenje počinje s dijagnozom važno je naglasiti da **ispravna i pravovremena dijagnoza znači veću sigurnost pacijenta**. To pak od zdravstvenih djelatnika zahtijeva stručno znanje, vještine, kliničko iskustvo, praćenje kliničkih smjernica i dobru komunikaciju s pacijentom i u timu, a zdravstvena ustanova je ta koja mora osigurati resurse za učinkovitu i točnu dijagnostiku, dostupnost lijekova, uspostaviti obavezu evaluacije tijeka liječenja kao i praćenje ishoda liječenja.

Uz sve mjere prevencije neželjeni događaji u liječenju su i dalje mogući, a mogu biti posljedica više čimbenika kao što su: loša komunikacija, organizacijski propusti, nepotpune procedure, različite latentne pogreške, nedostatak koncentracije i vještina te umor kod zdravstvenih radnika.

Da bi se navedene situacije spriječile ili svele na minimum u svakoj zdravstvenoj ustanovi važno je imati razvijeni **sustav upravljanja kvalitetom** koji podrazumijeva protokole, radne upute, dokumentirane informacije o postupcima liječenja, smjernice, algoritme, kliničke puteve liječenja, check-liste za pojedine procedure, stručne sastanke sa zapisnicima, pravilno korištenje novih tehnologija (održavanje i servisiranje opreme, kibernetička sigurnost, pravilno korištenje AI) te prijavljivanje i upravljanje neželjenim događajima (učenje na pogreškama i iskustvu, upravljanje rizicima, korektivne i preventivne radnje).

Posljedice neželjenih događaja primarno pogađaju pacijente, zdravstveni djelatnici su sekundarne, a zdravstvene institucije tercijarne žrtve istog neželjenog događaja.

Zdravstveni djelatnik koji je izravno ili neizravno uključen u neželjeni događaj, medicinsku pogrešku ili štetu nanесenu pacijentu obično je traumatiziran s tim događajem i često treba psihološku pomoć.

O fenomenu sekundarne žrtve u zdravstvenom sustavu posebno se bavi Europska mreža istraživača fenomena Sekundarne žrtve ([The European Researchers' Network Working On Second Victims - ERNST](#)).

FIGHTING FATIGUE TOGETHER CROATIA - ZAJEDNO PROTIV UMORA: RIZICI ZBOG UMORA NE BI SMJELI BITI DIO POSLA!

Autor: Dora Karmelić, dr. med, Klinika za anesteziologiju, reanimatologiju i intenzivnu medicinu i terapiju boli

Unatoč impresivnom napretku u medicinskim tehnologijama, dijagnostici i monitoringu, zdravstveni radnici i dalje ostaju ključne figure u osiguravanju sigurnosti pacijenata. No, kako bi pružili 24-satnu zdravstvenu skrb svojim pacijentima, zdravstveni djelatnici moraju raditi noću, protiv svog cirkadijalnog ritma i, zapravo, protiv vlastite biologije. Ovakav rad nosi kratkoročne i dugoročne rizike, kako za zdravstvene djelatnike, tako i za pacijente.

Tragična smrt specijalizanta anestezije u Velikoj Britaniji 2015. godine, koji je poginuo kada je, vozeći kući iz noćne smjene, uslijed umora doživio epizodu mikrospavanja, dovela je do pokretanja kampanje "Fighting Fatigue" [<https://anaesthetists.org/Fatigue>] 2018. godine. Prema istraživanju provedenom u sklopu ove kampanje, 57 % specijalizanata doživjelo je prometnu nesreću ili je zamalo izbjeglo nesreću tijekom putovanja na ili s posla. Prepoznavanje umora kao značajnog rizika — koji ne bi trebao biti prihvaćen kao sastavni dio posla zdravstvenih radnika — zahtijeva organizacijsku i kulturnu promjenu.

Godine 2021. Europska zaklada za sigurnost pacijenata podržala je kampanju "**Fighting Fatigue Together**" [<https://www.fightingfatiguetogether.eu/>]. Uz pomoć tima iz Velike Britanije, Zaklada je pokrenula zajedničku kampanju kako bi ubrzala promjene dijeljenjem iskustava i alata razvijenih u Velikoj Britaniji diljem Europe. Ovaj napor prepoznat je Europskom nagradom za zdravstveno vodstvo 2023. godine od strane uglednog Europskog zdravstvenog foruma Gastein (EHFG). Četiri zemlje — Hrvatska, Gruzija, Španjolska i Austrija — bile su među prvim zemljama koje su prihvatile ovu kampanju.

U Hrvatskoj je kampanja rezultat suradnje Hrvatskog društva za anesteziju i intenzivnu medicinu Hrvatskog liječničkog zbora, HDARIM-a [<https://hdarim.hr/>], Hrvatske udruge medicinskih sestara u anesteziji, reanimaciji, intenzivnom liječenju i transfuziji [<https://www.hdmsarist.hr/>] i Hrvatskog društva mladih liječnika Hrvatskog liječničkog zbora [https://web.facebook.com/drustvomladihlijecnika/?_rdc=1&_rdr].

U Hrvatskoj se također suočavamo s duboko ukorijenjenom kulturom u kojoj liječnici i sestre očekuju od sebe i drugih da djeluju kao superheroji, često se hvaleći koliko su iscrpljeni. Ovakav način razmišljanja samo pogoršava ionako visoke stope izgaranja među zdravstvenim radnicima. Nedavno otvaranje Schengenskog tržišta rada i procvat privatnih klinika dodatno su pojačali te pritiske, ugrožavajući pristup javnoj zdravstvenoj skrbi i predstavljajući ozbiljne rizike za sigurnost pacijenata i dobrobit zdravstvenih radnika.

Kampanja "**Fighting Fatigue Together**" u Hrvatskoj fokusirana je na podizanje svijesti putem društvenih mreža, primarno preko svoje Facebook stranice [<https://web.facebook.com/profile.php?id=61557918111281>], održavanje predavanja na relevantnim stručnim skupovima, ali i u nacionalnim novinama te zagovaranje prikladnih prostorija za odmor djelatnika koji rade u noćnoj smjeni ili su preumorni za sigurnu vožnju kući nakon noćne smjene. Pritom surađujemo s pokretima mladih liječnika usmjerenih na poboljšanje mentalnog zdravlja.

Zdravstveni djelatnici počinju otvoreno dijeliti svoja iskustva s izgaranjem i umorom, hrabro zahtijevajući podršku i sustavne promjene potrebne za zaštitu svog zdravlja i sposobnosti pružanja kvalitetne skrbi. Pozivamo sve u zdravstvenoj zajednici da se pridruže borbi protiv umora i radimo zajedno na stvaranju sigurnije, održivije budućnosti za sve.

**PANEL DISKUSIJA: PREVENCIJA UMORA ZDRAVSTVENIH DJELATNIKA KAO PREDUVJET
SIGURNOSTI PACIJENATA - FIGHTING FATIGUE TOGETHER CROATIA**

Panelisti:

- Dora Karmelić, dr. med., Klinika za anesteziologiju, reanimatologiju i intenzivnu medicinu i terapiju boli /KBC Zagreb (moderator)
- prof dr. sc. Bojana Knežević, dr. med., Odjel za osiguranje i unapređenje kvalitete zdravstvene zaštite/KBC Zagreb
- Ljiljana Lulić Karapetrić, dr. med, Koalicija udruga u zdravstvu (KUZ)
- Ana Ljubas, magistra sestrinstva, pomoćnica ravnateljica za sestrinstvo/KBC Zagreb
- doc. dr. sc. Adriano Friganović, mag. med. techn., Odjel za osiguranje i unapređenje kvalitete zdravstvene zaštite/KBC Zagreb

Zaključak: Uviđanjem i definiranjem situacija koje bi mogle prouzročiti neželjene posljedice u procesu liječenja i zajedničkim djelovanjem svih zainteresiranih (pacijenti, zdravstveni radnici i institucije) može se izgraditi sustav koji će pružiti maksimalnu sigurnost pacijentima i zdravstvenim djelatnicima.